

TIGA
KÜRESEL VE BÖLGESEL
ÇALIŞMALAR MERKEZİ

TIGA STUDIES 4
OCAK 2021

MUATH ILAIWI

İsrail Dış Politikasının İşleyişinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü

NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
TIGA
KÜRESEL VE BÖLGESEL
ÇALIŞMALAR MERKEZİ

MUATH ILAIWI

İsrail Dış Politikasının İşleyişinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü

Türkiye küresel ve bölgesel Araştırmalar Merkezi (TIGA)

Necmettin Erbakan Üniversitesi
Yaka Mah. Kasım Halife Sokak. No:11/B
Meram-Konya/TURKEY
Tel: +90 (0)332 221 0500
E-Mail: info@tiga.erbakan.edu.tr
Internet: www.erbakan.edu.tr/tiga

Yayın Kurulu

Dr. Gökhan Bozbaş
Dr. Şeyma Akın

Redaksiyon Ekibi

Afife Serra Tümer

Grafik & Tasarım Ekibi

Salih Büyükyangöz

MLA

Ilaiwi, Muath. "İsrail Dış Politikasının İşleyişinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü" *TIGA Studies* 4 (2021)

APA

Ilaiwi, M. (2021). *İsrail Dış Politikasının İşleyişinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü*, *TIGA Studies* 4

ISO 690

ILAIWI, M. *İsrail Dış Politikasının İşleyişinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü*, *TIGA Studies*, 2021, 4

Published and printed by

NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ

TIGA
KÜRESEL VE BÖLGESEL
ÇALIŞMALAR MERKEZİ

İçindekiler

GİRİŞ.....	1
İSRAİL'DEKİ DÜŞÜNCE KURULUŞLARININ KAVRAMSAL TARİHSEL ARKA PLANI VE SINIFLANDIRILMASI	2
Düşünce Kuruluşları Nedir?.....	2
Dış Politika Kavramının Tanımı.....	3
İsrail'deki Düşünce Kuruluşlarının Tarihi Arka Planı.....	4
İsrail'de Düşünce Kuruluşlarının Sınıflandırılması.....	5
İSRAİL DIŞ POLİTİKANIN İŞLEYİŞİNDE DÜŞÜNCE KURULUŞLARININ ROLÜ, ETKİLERİ VE SORUNLAR.....	8
İsrail Dış Politikanın İşleyişinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü.....	8
İsrail Dış politikanın İşleyişinde Düşünce Kuruluşlarının Etkisi.....	13
İsrail'de Düşünce Kuruluşları'nın Karşılaştığı Zorluklar ve Engeller.....	14
SONUÇ.....	15
KAYNAKÇA.....	16

İsrail Dış Politikanın İşleyişinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü

GİRİŞ

Yasadışı İsrail siyasal sisteminde etkili olan ve İsrail hükümetine planlar sunmakla birlikte siyasi kararlarının yönünü belirlemek amacıyla, birçok İsrail düşünce kuruluşu kurulmuştur.

İsrail devletinin dış politikasının uygulanması ve siyasi kararların alınması deneyim ve bilgi gerektirir. Entelektüel merkezler ise, bu iki ana hedefe ulaşmada ana aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ortadoğu, özellikle Arap ülkelerinde barışın sağlanması ve ABD ile Avrupa ülkeleriyle ilişkilerin geliştirilmesi konusunda stratejik düşünce kuruluşlarının karar alma ve dış politikayı yönlendirme hususunda dolaylı olarak oynadığı önemli rol göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu nedenle İsraili politikacılar, bir yandan elit çevrelerle ilişki kurarak, diğer yandan da dış politikada karar alma mekanizmaları ve siyasetle ilgili araştırma ve bilgi üretme yeteneğine sahip bağımsız kurumlar kurmaktadır. Ayrıca akademik dünya ile yönetim dünyası arasındaki boşluğu doldurmak için çalışan düşünce kuruluşları ve bilimsel araştırma merkezleri kurarak bunların siyasette etkili olması için büyük çaba sarf etmektedirler.

Çalışmanın önemi ise "İsraildeki" düşünce kuruluşlarının herhangi bir siyasi ve kurumsal yapılanma sürecinin ana aktörü olarak karşımıza çıkmasıdır. Ayrıca İsrail düşünce kuruluşlarının faaliyetlerinin çeşitliliği ve bu merkezlerin yönetimini denetleyen akademik elitlerinin etkinliği sayesinde bilimsel nitelik açısından zengin olmasından kaynaklanmaktadır.

Bu çalışmada, düşünce kuruluşları ve dış politika kavramı, İsrail'deki düşünce kuruluşlarının kökeni, sınıflandırılmaları, tarihsel arka planları ve önemli kavramları tartışılmıştır. Daha sonra İsrail düşünce kuruluşlarının dış politikadaki rollerini ve etkileri incelenerek, bu merkezlerin karşı karşıya kaldığı zorluklar ve engeller belirlenmiştir.

İSRAİL'DEKİ DÜŞÜNCE KURULUŞLARININ KAVRAMSAL TARİHSEL ARKA PLANI VE SINIFLANDIRILMASI

Dış Politika Kavramlarının Ve Düşünce Kuruluşlarının Açıklanması

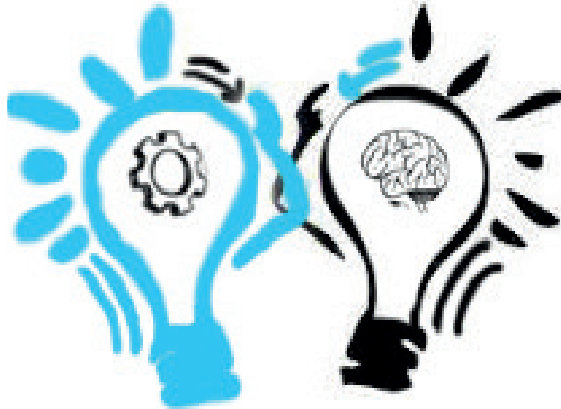
Düşünce Kuruluşları Nedir?

İsrail'deki düşünce kuruluşlarının durumunu incelemeden önce düşünce kuruluşları kavramını açıklamak gerekmektedir. Ancak bundan da önce düşünce kuruluşlarının keskin hatlarla belirlenmiş bir kavram olmadığını belirtmekte fayda vardır.

Kelime olarak Think Tank anlamına gelen düşünce kuruluşları, çeşitli konuları araştıran, analiz ve yayın yapan, danışmanlık hizmeti veren sivil toplum kuruluşları olarak tanımlanabilmektedir. Bu kuruluşlar, toplumdaki ihtiyaçların tespitinde ve projelendirilmesinde demokratik aktörler olarak önemli bir yere sahiptir. "Entelektüel Girişimciler" olarak da adlandırabileceğimiz bu düşünce kuruluşları, özgür ve bağımsız olmaları, yeni fikirler ve siyasi inisiyatifler oluşturma aşamasında, siyasi partilerin baskılarından arınmış kurumlar olarak farklı ve yenilikçi birçok fikir ortaya koyabilmektedirler.

Açıkçası, Think tank dışında kullanılabilecek bir başka terim üzerinde henüz uzlaşmamıştır. Amerikan literatüründe Think tank yerine public policy Institute (Kamusal Siyasa Araştırma Enstitüsü) terimi kullanılmıştır. Avrupa kıtasında 1960,lardan itibaren kimi yazarlar "Denkfabrik" (Düşünce Fabrikası) anlamına gelmiştir. Türkiye'de ise kimi yazarlarca Think tank yerine, düşünce üretim merkezi, düşünce küpü ve akıl depoları gibi terimler kullanılmıştır.

Bazılarına göre " öğrencisiz üniversite" olarak tanımlansa da

üniversiteden farklı birçok yönleri olduğu kuşkusuzdur. Üniversitelerden farklı olarak, Think tank araştırmacıları araştırma alanlarıyla etkileşim halinde olurlar ve saha çalışmaları yaparlar.

Bir başka fark ise düşünce kuruluşlarının bir kar amacı ve partizanlık anlayışı gütmeyen,

Karabulut, Bilal. (2010). " Dünyada Ve Türkiye'de Think Tank Kuruluşları: Karşılaştırmalı Bir Analiz". Akademik Bakış Dergisi. Sayı: 7. Cilt: 4. S 91.

Keskin, Fatih. (2005). " Modern Demokrasilerde Yeni Politik Seçkinler: Think Tanker Ve Politikadaki Rollerini". Sosyo Ekonomi. No:1. Ocak-Haziran. S4. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/197574>

araştırma yapmak amacıyla oluşturulan, akademi dünya ile devlet veya hükümetlerin politikalarının uygulamaya geçirilmesinde köprü vazifesi gören bağımsız kuruluşlardır.

Think tank kısaca " Araştırma merkezi, düşünce ve fikir üreten uzmanlar kurulu" olarak tanımlanabilir . Düşünce kuruluşu ya da Araştırma merkezi hem akademik jargonda hem de pratikte en çok tercih edilen kullanımdır.

Dış Politika Kavramının Tanımı

Dış politika, günlük hayatta ve literatürde sıklıkla kullanılan kavramlardan bitanesi olmasına rağmen, kavramın anlamı ve ortak tanım konusunda tam bir uzlaşısı yoktur.

Dış politika analizinin uluslararası ilişkiler disiplini içerisindeki belirlemek için öncelikle "dış politika nedir" sorusunu yanıtlamak gerekmektedir. Yabancı/ Dış (foreign), "dışarı" anlamından Latince foris kökeninden gelen bir sözcük olup, başka bir ülke, bölge veya halkla ilgili veya tandık olmayan anlamına gelmektedir .

Realistler açısından "bir devletin karar alıcıları tarafından geliştirilen, diğer devletlere ve uluslararası sisteme yönelik olarak, ulusal çıkarları hayata geçirmek amacıyla planan davranışlar ve stratejiler" olarak tanımlanabilmektedir . Bu tanıma bağlı olarak, bir devletin dış dünyaya ilişkin siyasi, ekonomik ve hukuki vb. tüm tutumlarını kapsamakla beraber, daha çok siyasi ilişkiler ve diplomasi anlamında kullanılmaktadır.

Calarke ve White açısından dış politika, iç politika gibi, devlet ile birlikte formüle edilmektedir ve devletin dış ortamıyla uyumlu olmak zorundadır. Christopher Hill ise, uluslararası ilişkilerde bağımsız bir aktör tarafından yürütülen resmi dış ilişkilerin toplamı olarak tanımlanmaktadır. Hill'in bakış açısından dış politika fikri, politika ve tutarlılığın her ikisini de içermektedir. Benzer bir şekilde dış ve iç politikalarının birbirleri ile olan bağlantısına vurgu yapan Hill dış politika kavramı yerine uluslar içi ifadesini kullanmaktadır.

Wallace'a göre dış politikada iki açıdan sınır problemi bulunmaktadır. İlk olarak, dış politika ulu devlet ve onun uluslararası çevresi arasında bir köprü vazifesi görmektedir. İkinci olarak dış politika, hükümet/ iç politika (Siyaset Bilimi) ile diplomasi/uluslararası politika (uluslararası ilişkiler) arasında bir sınır oluşturmaktadır.

Kaya Delen, Gülhan. (2010). "Türkiye'de Think-Tankler". <http://www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=579>

Zariç, Sami. (2012). "Türkiye'de Think Tank Kuruluşları Ve Karşılaştıkları Sorunlar". ". Akademik Bakış Dergisi. Sayı: 31. S 3.

Dağ, Ahmet Emin. (2005). *Uluslararası İlişkiler Ve Diplomasi Sözlüğü*. 2. Baskı. İstanbul: Anka Yayınları. S.4.

Çamlıbel, Cansu. (2011). "Düşlüyor, Düşünüyor Ve Karar Aldırıyorlar". *Hürriyet Pazar*. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/dusluyor-dusunuyor-ve-karar-aldiriyorlar-17844234>

Heywood, Andrew. (2011). *Küresel siyaset*. Ankara: Adres Yayınları. S.168.

Efeçil, Ertan. (2012). *Dış Politika Ders Notları*. Ankara: Nobel Yayınları. S.16.

Bu yönüyle dış politika, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkilerin her ikisinde kapsayan bir bilgi kuramı gerekmektedir.

Diğer taraftan dış politika, uluslararası siyasal sorunlara devletlerin amaçları, hedefleri ve davranışları açısından bakarak, bir devletin uluslararası sisteme veya diğer devletlere karşı tutumunu incelemektedir.

Mevcut çalışmada, dış politika kavramının tanımı; Bir devletin karar alıcılarının, diğer devletler veya diğer uluslararası aktörlere ilişkin geliştirdikleri strateji veya planlı hareketlerin yönetimi olarak tanımlanmaktadır.

İsrail'deki Düşünce Kuruluşlarının Tarihi Arka Planı

İsrail Devletinin kurulduğunun duyurulması öncesinde, Siyonist hareket, diaspora Yahudileri için bir topluluk kurarak Siyonist düşünceye hizmet etmeyi planlamak amacıyla bazı araştırma merkezleri kurmaya başlamıştır. Böylece 1941'de Henrietta Sald Enstitüsü kurulmuştur.

İsrail devletinde düşünce kuruluşlarının kurumsallaşma süreci 1948 yılında başlamakla birlikte, 1922 yılında Tarım Bakanlığı'nın kolu olan Tarımsal Araştırma Örgütü'nün kurulmasıyla birlikte ilk adımlarını atmıştır. Tüm bilimsel çalışmalar, İsrail entelektüel merkezlerinin çevre ve toprağını inceleyerek, uygun bitkileri ve göçmen çiftçilerin nasıl istihdam edilebileceğini araştırarak, Yahudi devletini kurmalarında büyük etki eden ilaçlar üreterek ülkenin tarım ekonomisine dayalı olduğu konusunda hemfikirdir.

İsrail entelektüel merkezleri sadece tarım sektörüyle sınırlı kalmamıştır. Bunun dışında akuruma istihbarat sektörü de dâhil olmak üzere önemli ve hayati sektörler eklenmiştir. 1959 yılında kurulan Rovin Shiloch Enstitüsü, İsrail Mossad'ın ilk kurucu adımıdır. Rovin Shiloch Enstitüsü, Tel Aviv Üniversitesi ile birleşerek,

Abu Karim, Mansur. (2019). "İsrail'deki araştırma merkezleri: Karar vermeye etkilemede yeteneğini ve rolünü". Körfez Görüşleri Dergisi. Sayı: 139. S.139.

Jamal al-Din, Heba. (2014). Düşünce kuruluşlarının İsrail'in Politika Yapma Sürecini Etkilemedeki Rolü. Mısır: Arap Araştırma ve Çalışmalar Merkezi. Sayı: 12. S.4.

Jamal al-Din, Heba. (2015). Kamu Politikası Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü. (İsrail'in örnek çalışması). Baskı.1. (Yayınlanan Doktora Çalışması). Beyrut: Arap Birliği Araştırmaları Merkezi. S.41.

Jamal al-Din. Düşünce kuruluşlarının İsrail'in Politika Yapma Sürecini Etkilemedeki Rolü. A.g.e., S.10.

Sönmezoğlu, Faruk. (2005). Uluslararası Politika Ve Dış Politika Analizi. 4. Baskısı. İstanbul: Filiz Kitabevi. S.241.

White, Brian. "Analyzing Foreign Policy: Problems and Approaches". Michael Clarke ve Brian White (Ed)

Understanding Foreign Policy Systems içinde. Aldershot: Edward Elgar. S.5.

Christopher, Hill. (2003). The Changing Politics of Foreign Policy. New York: Palgrave MacMillan. S.3-4.

Wallace William.(1974). "Establishing the Boundaries". James Barber ve Michael Smith (Ed.), The Nature of Foreign Policy: A Reader. Edinburgh: The Open University Press. S. 12-17.

Arı, Tayyar.(1999). Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika. 3.Baskı. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım. S.12.

Efeçil. A.g.e. Ss. 16_17.

1983 yılında üniversitenin dokümantasyon birimlerine eklenerek Moşe Dian Merkezi kalıntıları üzerine kurulmuştur.

2000 yılında İsrail Knesset Bilgi ve Araştırma Merkezi İsraili karar vericilerin ihtiyaçlarını karşılamak ve Knesset içindeki sorunların gelişen doğasına cevap vermek amacıyla kurulmuştur.

2011 yılının başında İsrail Bölgesel Dış Politika Enstitüsü kuruldu. Bu Enstitü Knesset Bilgi ve Araştırma Merkezi kadar önemlidir. Bu Enstitüsü Bağımsız bir merkez olarak kabul edilmektedir. İsrail'in Ortadoğu ve Akdeniz ile ilişkilerini şekillendirmek, İsrail'in dış politikaları için yeni modeller geliştirmek, İsrail'in bölgede varlığını güçlendirmek ve Bölge'de ve Arap-İsrail barışını tesis etmek için kurulmuştur. Sonuç olarak, İsrail entelektüel merkezlerinin ortaya çıkışı sadece bir grup entelektüel ve askeri lider için derin bir entelektüel çaba ve stratejik planlamayla değil, aynı zamanda entelektüellerin vizyonlarına ve daha sonra bir dizi entelektüel ve araştırmacıyla sınırlı kaldıktan sonra düşünce tanklarında somutlaşan kurumsal bir şekle bürünmek için geliştirdikleri plan ve çalışmalara da dayanmıştır.

İsrail'de Düşünce Kuruluşlarının Sınıflandırılması:

İsrail araştırma merkezleri hükümet ve akademik toplum arasında bir iletişim kanalı olarak çalışmak ve fikir ile eylemi bir araya getirmeye çalışmaktadır. İsrail'deki düşünce kuruluşları dört ana sınıfa

İsrail Bölgesel Dış Politika Enstitüsü. <https://mitvim.org.il/%d7%90%d7%95%d7%93%d7%95%d7%aa/>. (Erişim Tarihi: 22. 10.2020).

Jamal al-Dinç Kamu Politikası Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü. A.g.e.,S.41. A.g.e., S.41.

Âmin, Mubarakıya. (2017). "İsrail Dış Politikasında Stratejik Karar Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü (2017-2011)". Yüksek Lisans Tezi. Cezayir. S. 56.

Âmin, Mubarakıya. A.g.e.,S.57.

ayrılmaktadır:

1. Öğrencisiz Düşünce Kuruluşları.
2. Devlete Bağlı Düşünce Kuruluşları
3. Siyasi Partilere Bağlı Düşünce Kuruluşları.
4. Özel veya Bağımsız Düşünce Kuruluşları.

1. Öğrencisiz Düşünce Kuruluşları:

İsrail'in altı devlet üniversitesi vardır, ancak Tel Aviv Üniversitesi, İbrani Üniversitesi, Bar Ilan Üniversitesi, Hayfa Üniversitesi ve Ben Gurion Üniversitesi olmak üzere sadece beşi aktiftir. Sosyal bilimlerde uzman olabilmek için 9 yöntem kullanarak akademik bilimsel makaleler hazırlamakla ilgilenmek gereklidir. Öğrencisiz düşünce kuruluşları 1959 yılında İsrail Mossad'ının ilk Başkanı'nın adını taşıyan Rovin Shelouh Enstitüsü adıyla kurulmuştur. Bu merkezler, İsrail istihbarat servislerinin Siyonist yerleşim projesinin artan ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmak için gerekli bilgilerin sağlanmasına katkıda bulunmuştur.

İsrail üniversiteleri, Milli Eğitim Bakanı'nın başkanlık ettiği Yüksek Öğretim Kurulu'na bağlı oldukları için büyük bağımsızlıklara sahipler ve bu üniversitelerin en önemlileri aşağıda belirtmiştir:

İbrani Üniversitesi: Arap-İsrail çatışmasının gizemleri konusunda karar vericilere tavsiyelerini sunduğu İsrail düşüncesinin ilk merkezlerinden biridir.

Tel Aviv Üniversitesi: Merkezi Yafa olan, stratejik ve askeri alanda uzmanlaşmış en önemli İsrail düşünce kuruluşlarından biridir. 1977 yılında kurulan bu kuruluş, Orta Doğu ve bilimsel alanda derinlemesine çalışmalar yapmakta ve karar vericilere tavsiyelerde bulunmaktadır.

Bar Ilan Merkezi, 1993 yılında kurulan Ve Mısır başta olmak üzere Arap ülkelerinde birçok siyasi ve sosyal alanlarda denetlemeler yapan Stratejik Araştırmalar Başlangıç Merkezi olarak bilinir. Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin faaliyetlerine odaklanan Filistin sorunu ve mülteci meseleleri, İsrail ve Amerika'nın Filistin sorununa yönelik politikasının bir parçası haline gelen ve yaklaşımlar sağlanmaktadır.

Takhnion Merkezi: Havaçılık ve Uzay Mühendisliği, Biyo teknoloji, Biyomedikal Mühendisliği,

Malzeme Bilimi ve Elektrik Mühendisliği, Kimya ve Kimya Mühendisliği, Bilgisayar Bilimleri ve Makine Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği ve Yönetimi ve Fen, Teknoloji Eğitimi ve Eğitim Teknolojisi Enstitünün gibi önemli fakülteler ve bölümler içermektedir.

2. Devlete Bağlı Düşünce Kuruluşları

Devlet düşünce kuruluşları siyasi, ekonomik, demografik ve teknolojik konularda bölgenin yapısını incelemektedir. Bu kurumlar yasama organı (Knesset Araştırma ve Bilgi Merkezi ve yürütme organının "

Abu Karim, Mansur. A.g.e., S.108_109.

Jamal al-Din. Kamu Politikası Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü. A.g.e., S.48.

. A.g.e., S.48.

A.g.e., S.53.

diğer kurumları (Dışişleri Bakanlığı'nda araştırma ve siyasi planlama merkezi arasında değişmektedir. Örneğin, Knesset Araştırma ve Bilgi Merkezi 2000 yılında Knesset içindeki sorunların gelişen doğasına yanıt olarak kurulmuştur.

16. Knesset Konuşmacısı Reuven Rivlin, İsrail'in genel bütçesinin yetkinliğini artırarak Knesset Bilgi ve Araştırma Merkezi'nin gelişimine katkıda bulunmuştur.

Devlete bağlı düşünce kuruluşlarının ister yürütme ister yasa organı tarafından olsun, hükümet kararıyla oluşturulan merkezler olduğunu ve bu nedenle organlara, departmanlara, devlet çalışanlarına ve milletvekillerine gerekli uzmanlığı sağladıklarını ve devlet bütçesi tarafından finanse edildiğini dikkate almalıyız.

3. Siyasi Partilere Bağlı Düşünce Kuruluşları.

Partiler, Yahudi Arap ilişkilerinin doğası, hükümet yasaları, siyasal sistem, kanun ve İsrail'deki ekonomik durum hakkında araştırma ve yayınlar yapan Arap Araştırmaları Enstitüsü gibi iç ve dış durum ve gelişmeleri analiz ederek partilerinin liderlerine sunmakla görevlendirilmiştir.

Siyasi partilerin düşünce kuruluşlarının rolü Arap-İsrail ilişkileri ile sınırlı değildir, aynı zamanda Araplara İbranice öğretmek, Yahudiler arasında Arap Araştırmaları Enstitüsü ve Histadrut Kültür Merkezi gibi Yahudi öğretilerini güçlendirmek gibi etken bir rol oynamaktadır.

Arap Araştırmaları Enstitüsü'nün üzerinde çalıştığı en önemli hedeflerinden bazıları şunlardır:

Hassan Ali, Kamal. A.g.e.,S.53.

A.g.e.,S.54.

Jamal al-Din. Kamu Politikası Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü.A.g.e.,S.53.

. A.g.e.,S.56.

Hassan Ali, Kamal. (2006). "İsraili Düşünce Kuruluşları Ve İsrail Dokusundaki Roller". İsrail Davalar Dergisi.Sayı: 24. S. 53.

A.g.e.,S.53.

1. Arap ülkeleriyle ilişkilerin Geliştirmesi.
2. Demokrasi, çoğulcu eşitlik ve etkili vatandaşlık konusunda öğretmen eğitimi vermek.
3. Lise öğrencileri arasında toplantılar düzenleyerek bir diyalog kültürünü desteklemek.

4. Özel Veya Bağımsız Düşünce Kuruluşları

Arap-İsrail çatışması ve bölgedeki gelişmeler, hükümetten ayıran konular ve ticari amaçlarla yaptığı proje ve Araştırma çalışmalarıyla ilgilenmektedir. Sorumluların ve destekleyenlerin tutumlarını esas olarak ifade etmektedir. Van Leer Enstitüsü çok disiplinli çalışmalarda önemli bir düşünce kuruluşların biri ve felsefe, toplum, kültür ve eğitim ile ilgili konuları tartışmak. Hollanda'da bir aile tarafından Van Leer Enstitüsü kurulan, entelektüel projelerini gerçekleştirmek için, bilimsel Araştırma, politika analizi, farkındalık ve sivil toplum projeleri gibi çeşitli Yöntemleri kullanmak.

Son yıllarda, Van Leer Enstitüsü 200'den fazla projeye katkıda bulunmuştur ve dört Ana başlık altında toplanabilir :

- İleri Çalışmalar.
- İsrail'de Sivil Toplum.
- Çağdaş Yahudi Kimliği Ve Kültür.
- İsraililer, Filistinliler Ve Komşuları.

Van Leer Enstitüsü, en önemlileri: uluslararası yerel konferanslara, seminerlere ve çalıştaylara sponsor olmak, süreli yayınlar, kitaplar, özel makaleler yayınlamak, taban düzeyinde diyaloglar düzenlemek ve eğitim girişimlerini başlatmak olan çeşitli faaliyetler yürütmeyi amaçlamaktadır. Van Leer Enstitüsü Kütüphanesi felsefe, tarih, bilim felsefesi, tarih sosyolojisi ve siyaset teorisi dâhil olmak üzere çeşitli alanlarda 27.000 kitap içermektedir.

İkinci sırada 1991 yılında Amerika'nın desteğiyle kurulan İsrail Demokrasi Merkezi yer almaktadır. Merkez, 100'den fazla araştırmacıdan oluşan seçkin bir kadroya sahiptir.

İSRAİL DIŞ POLİTİKANIN İŞLEYİŞİNDE DÜŞÜNCE KURULUŞLARININ ROLÜ, ETKİLERİ VE SORUNLAR

İsrail Dış Politikasının İşleyişinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü

Düşünce kuruluşları, çalışmaları ve araştırmaları ile gerçekleri bulmada ve gerçekçi sonuçlar elde etmede önemli bir rol oynamış, yabancı siyasal karar mercininin bilgi edinmede temel direği olmaya çalışmıştır. Ancak bu durum, diğer kurumların başka bir rolü olmadığı anlamına gelmez. Buna rağmen sözkonusu merkezlerin önemi onları diğer merkezlerden üstün kılmıştır.

Jamal al-Din. Kamu Politikası Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü. A.g.e.,S.83-84.

Naami, Saleh. (2019). "İsrail'deki Bir Araştırma Merkezi, İran'ı Bölgedeki Ajanlarına Karşı İşgal Ve Eylemle Tehdit Edilmesi Yönünde Çağrıda Bulunmak".<https://www.alaraby.co.uk/>. (Erişim Tarihi:30.9.2020).

A.g.e.,S. 84

İsraili karar vericiler bilimsel ortamın evladı hükmündedir ve bu yüzden sık sık bilimsel araştırma merkezlerine, bilim adamlarına ve uzmanlara başvurarak devlete ilgi çekici görüş ve tavsiyeler almaktadır. Bu nedenle, Düşünce, Bilimsel Araştırma ve Kamuoyu Yoklama Çalışmaları Merkezleri İsraili karar vericinin politikalarında etkilidir. İsrail düşünce kuruluşlarının rolleri, İsraili karar merciine sağladıkları programlarının ve entelektüel faaliyetlerin etkinliği kabiliyeti ve kalitesi üzerinde belirlemektedir. Bu nedenle, İsrail düşünce kuruluşlarının rolleri aşağıdaki rollere göre belirlenmektedir:

1. Ortadoğu' da Dengeleri Değiştirmek . İsrail Demokrasi Merkezi, İsraili karar vericilere eğitim ve iç politikalar, İsrail toplumu arasında demokratik değerlerin geliştirilmesi konularında tavsiyelerde bulunmaktadır.

- Orta Doğu siyasi ve dini kültürü konusunda uzmanlaşmış verimli bir ekip yetiştirmek.

- Orta Doğu ülkelerinin nükleer Silah elde etmelerinin önemli üzerine çalışmalar yapmak. Bu bağlamda, Begin Sedat Center, Tahran'daki rejimi yönetimin nükleer anlaşmanın yeniden müzakere edilmesi taleplerine yanıt vermeye zorlayacak en acil tedbirin bu hareket olduğunu iddia ederek ABD'yi İran'ın işgalini el Sallamak etmeye çağırarak.

2. Uluslararası Kurumlarla İşbirliği ve Ağ Kurmak .

- İsrail stratejisinin gerçekliliğini devam ettirmek amacıyla İsrail'in dış politikası hakkında bir dizi bilgi araştırmak.

- Herzliya Merkezi, İsrail Çin-İsrail İlişkileri Konseyi ile işbirliği ve ortaklık içinde Çin-İsrail ilişkileri hakkında bir çalışma günü düzenlemek.

- İster İsrail'in içinden ister dünyanın önde gelen Seçkinlerin şahsiyetleri ile işbirliği yapmak.

- Dünyaca ünlü düşünce kuruluşları, uluslararası organizasyonlar ve forumlarla çalışmak. Örneğin, Dışişleri Konseyi, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Amerika Birleşik Devletleri Marshall Kalkınma Fonu.

- Üst düzey İsrail hükümeti, politikacılar, işadamları, akademisyenler, sivil toplum ve medya Avrupa'daki bölgesel forumlar bağlantılar kurmak.

- Strateji, hedefler ve Avrupa ile ilişkilerin geleceği yeniden formüle etmek. Örneğin, İsrail-Filistin sorununa Avrupa'nın bu tür bir müdahale konusundaki tutumunda özellikle İsrail'in tutumunda hızlandırılmış bir Avrupa müdahalesi.

3. Barış Süreci ve Filistin-İsrail Müzakereleri.

- Reform sonucu ortaya çıkan Demokratik Filistin toplumunun önemine inanan bir Filistin liderliğini desteklemek.
- Filistin ve Arap terörlerini kınımak ve ortadan kaldırmaya çalışmak. Örneğin, Begin Sedat Center, İsrail'in Hizbullah'ı vurma planı üzerine bir çalışma yayınladı. Planın amacı, yeni istihbarat kaynaklarına ve savaş uçaklarının hassas güdümlü bombalarla hedefleri her gün yok etmesine olanak sağlayan hava saldırı gücüne dayanan bir savaş gücü olarak Hizbullah'ı bir kez ve tamamen ortadan kaldırmak.
- Filistin Yönetimi'nin ideolojisini ve İsrail'e karşı tutumu ve İsrail-Filistin çatışması ile ilgili dünya medyası düzeyindeki eylemleri ve açıklamaları arasındaki uçurumu incelemek
- Dünyaca ünlü düşünce kuruluşları, uluslararası organizasyonlar ve forumlarla çalışmak. Örneğin, Dışişleri Konseyi, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Amerika Birleşik Devletleri Marshall Kalkınma Fonu.
- Üst düzey İsrail hükümeti, politikacılar, işadamları,

İbrahim, Amir. (2020). "Siyonist Varlığın Karar Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü". Kuveyt: Al-Hikma Araştırmalar, Çalışmalar ve Danışmanlık Merkezi. Sayı: 2. S. 2.

Jamal al-Din. Kamu Politikası Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü. A.g.e.,S.132. A.g.e.,S.135.

Rai Alyoum. (2020). Soruşturma: İsrail ve BAE arasındaki barış anlaşmanın - İran veya ile ilgisi var mıdır? <https://www.raialyoum.com/index.php/>. (Erişim Tarihi: 23. 10.2020).

Jamal al-Din. Kamu Politikası Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü. A.g.e.,S.234. . A.g.e.,S.240_242.

A.g.e.,S.240

Gamal El Din, H. (2016). "The Role of Think Tanks In Influencing Policy-Making In Israel". Magazine Contemporary Arab Affairs. Volume.9.S. 199.

akademisyenler, sivil toplum ve medya Avrupa'daki bölgesel forumlar bağlantılar kurmak.

- Strateji, hedefler ve Avrupa ile ilişkilerin geleceği yeniden formüle etmek. Örneğin, İsrail-Filistin sorununa Avrupa'nın bu tür bir müdahale konusundaki tutumunda özellikle İsrail'in tutumunda hızlandırılmış bir Avrupa müdahalesi.

3. Barış Süreci ve Filistin-İsrail Müzakereleri.

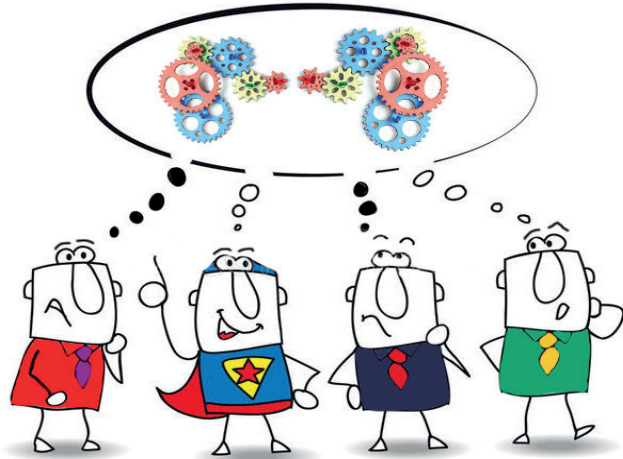
- Reform sonucu ortaya çıkan Demokratik Filistin toplumunun önemine inanan bir Filistin liderliğini desteklemek.

- Filistin ve Arap terörlerini kınımak ve ortadan kaldırmaya çalışmak. Örneğin, Begin Sedat Center, İsrail'in Hizbullah'ı vurma planı üzerine bir çalışma yayınladı. Planın amacı, yeni istihbarat kaynaklarına ve savaş uçaklarının hassas güdümlü bombalarla hedefleri her gün yok etmesine

olanak sağlayan hava saldırı gücüne dayanan bir savaş gücü olarak Hizbullah'ı bir kez ve tamamen ortadan kaldırmak.

- Filistin Yönetimi'nin ideolojisini ve İsrail'e karşı tutumu ve İsrail-Filistin çatışması ile ilgili dünya medyası düzeyindeki eylemleri ve açıklamaları arasındaki uçurumu incelemek.

- İsrail ve Filistin sivil toplumu arasında işbirliği ve iletişim köprüleri kurmak. Örneğin, İsrail-Filistin Merkezi, İsrail-Filistin çatışma sürecine iki halk için iki devlet temelinde çözüm geliştirmek ve hem Yahudi hem de Filistin halklarının kendi kaderini tayin hakkını tanımakla ilgilenmek.

Jamal al-Din. Kamu Politikası Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü. A.g.e., S70.

Jamal al-Din. Kamu Politikası Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü. A.g.e., S72_73.

Jamal al-Din. (2015). Kamu Politikası Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü. A.g.e., S73.

• Karar vericilere Filistinli mültecilerin Filistin dışına yeniden yerleştirilmesi ile ilgili çalışmalar sunulmaktadır.

• Arazi mübadelesi teorisi: İsrail düşünce kuruluşlarına göre arazi mübadelesi teorisi birkaç veriye dayanmaktadır en önemlileri şunlardır :

A. Filistin'in bir parçası olan Gazze Şeridi'nin ekonomik ve sosyal kapasitesinin güçlendirilmesidir.

B. İsrail'in Negev bölgesini terk etmesi, değer açısından, Batı Şeridan alacağı bölgeden nispeten daha az değerli.

• Müzakere alanında: İsrail Devletinin geleceğini tehdit eden değişiklikler ışığında Müzakere masasına geri dönmeleri için İsraili karar vericilere tavsiyelerini sunarak temsil edilmektedir.

4. Arap Ülkeleriyle İlişkilerin Etkisini Genişletmek:

A. İsrail'in Ortadoğu, Avrupa ve Akdeniz havzasıyla ilişkilerini yeniden şekillendirmek. Bu nedenle İsrail-Arap ilişkilerinin kurulması, dış politikada niteliksel bir sıçrama sağlamayı ve İsrail ile bölge ülkeleri arasında bölgesel entegrasyonu ve barışı teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

4. Arap Ülkeleriyle İlişkilerin Etkisini Genişletmek:

A. İsrail'in Ortadoğu, Avrupa ve Akdeniz havzasıyla ilişkilerini yeniden şekillendirmek. Bu nedenle İsrail-Arap ilişkilerinin kurulması, dış politikada niteliksel bir sıçrama sağlamayı ve İsrail ile bölge ülkeleri arasında bölgesel entegrasyonu ve barışı teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

B. İsrail-Arap barışı için fırsatların desteklenmesi: Barışı sağlama çabalarını desteklemek için Arap ve İslami Araştırma merkezleri ile siyasi bir diyalog bulunarak temsil edilmektedir. Bu bağlamda; İsrail Politika Forumu politika danışmanı Shera Efron, Arap ülkeleriyle ilişkilerin normalleşmesinin İsrail'in Filistinlilerle barış konusunda ilerlemesi için güçlü bir teşvik olduğunu söylemiştir.

C. İsrail Kamu Diplomasisinin Kullanımını Teşvik Etmek.

İsrail, başta radikal İslam grubu Hamas ve Hizbullah olmak üzere düşmanlarının imajını geliştirmeye, kendisini savunmak ve imajını küresel olarak iyileştirmek için, bu ülkelerin İsrail'e yönelik kışkırtma, nefret ve Yahudi karşıtlığı dalgasına yol açarak, düşman imajını geliştirmeye başvurmaktadır.

İsrail diplomasisi, birçok uluslararası kurumu terörle mücadelede etkileyerek ve onlara yardım ederek Yahudi güçleriyle işbirliği yaparak kendini göstermektedir :

• Avrupa Birliği 2003 yılında anti-semitizm, ırkçılık ve terörizm konusunu ele aldı ve bu durum bu olayı tartışmak üzere ortak bir bakanlar kurulu kurulmasıyla sonuçlandı.

• Anti-Semitizme Karşı Küresel Forum: Anti-semitizmle mücadele olgusunun ele alınması ve gelecekteki gelişmelere hazırlanmak için farklı deneyimler paylaşmayı amaçlamaktadır.

. A.g.e., S74.

Jamal al-Din. (2015). Kamu Politikası Yapımında Düşünce Kuruluşlarının RolüA.g.e., S75. A.g.e., S75.

İsrail Dış politikanın İşleyişinde Düşünce Kuruluşlarının Etkisi

Genel olarak, istikrarlı demokrasilerde faaliyet gösteren düşünce kuruluşları, İsrail düşünce kuruluşlarının politika oluşturma sürecini etkileyebilmeleri için yükselen demokrasilerden daha fazla etkiye sahiptir. Etki alanları arasında önemlileri şunlardır :

1. Düzenleyici bağımsızlık: Araştırma merkezleri, merkezlere diğer kurumlarla işbirliği sağlamalıdır.

2. Hedef seyirci kitlesi: Araştırma merkezleri, hedef kitleyi ve ihtiyaçlarını belirlemelidir.

3. Uygun zamanı: Düşünce kuruluşları doğru zamanda doğru kişi için doğru fikri sunmalıdır.

4. Bilişsel üretim dizilmek: Düşünce kuruluşları gibi birçok bilgi üretimleri oluşturmak gerekir: görüş makaleleri, pozisyon kağıtları, anketler, ve yoğun araştırma.

5. İnsan Sermayesi: Araştırma merkezleri, yeni ve yenilikçi fikirler yaratmak ve olaylar ve eğilimler hakkında düzenli bilgiler sağlamak için araştırmacılar ve uzmanlar tutmalıdır.

6. Medyaya maruz kalmak: Düşünce kuruluşlarının tutarlı bir Medya stratejisi oluşturmaları gerekiyor.

7. İşbirliği: Enstitü, diğer taraflarla işbirliği yapmalı ve gerektiğinde diğer araştırma enstitüleriyle bilgi paylaşmalıdır.

İsrail düşünce kuruluşlarının dış politikanın uygulanması üzerindeki etkisini ölçmek için aşağıdaki belirleyiciler ele alınacaktır:

1. Elit ve Akademisyenleri Birbirine Yakınlaştırma Becerisi.

Ulusal Güvenlik Araştırmalar Enstitüsü, Harry Truman Enstitüsü ve Barış Servisi gibi bu merkezler tarafından düzenlenen ve Orta Doğu'nun konferans, seminer, çalıştay, kamusal tartışmaları, diplomatik ziyaretlerini organize eden ve çeşitli tarihi, siyasi, dini ve diplomatik arka planlardan uzmanlar, araştırmacılar, diplomatlar, gazeteciler, parlamenterler, İsrail'den ve dünyanın dört bir yanından gelen hükümet üyelerini bir araya getiren önemli isimlerin varlığını organize etmektedir.

2. Hakemli Yayınları Yapmak Ve Onları Arttırmaya Doğru İlerlemek.

Örneğin, Ulusal Güvenlik Araştırma Merkezi, yeni medyada Orta Doğu sosyal ağlar ve güvenlik stratejik meseleleri üzerine haftalık kültürel araştırmaları ve Ulusal güvenlik konseyinin güvenlik stratejik işleri: yakın bakış, stratejik değerlendirme adı altında dört ayda bir çıkan dergiler yayınlamakla birlikte İbranice, İngilizce ve Tel Aviv notları yanı sıra kitaplar çıkartmaktadır.

Meyers, H.E. (2009). "Does Israel Need Think Tanks"? *Middle East Quarterly*. Volume. 16. S. 37_46. <https://www.meforum.org/2061/does-israel-need-think-tanks>

Meyers, H.E. A.g.e., 37_46.

A.g.e., 37_46.

Maryan, Seyed. Ejazi,Ehsan. (2018). "The Impact Of Israeli Think Tanks On Israil's Foreign Policy (2006_2007)". *Journal of World Sociopolitical Studies*. Vol.2. No. 2. S. 274.

Meyers, H.E. A.g.e., 37_46.

A.g.e., 37_46.

Partizan bir görüş ve stratejik değerlendirme üzerine üç ayda bir yayınlamaktadır. Bazı merkezler periyodik olarak gündeme getirilen konu üzerinde etkili bir tartışma için yeterli alan yaratmak amacıyla süreli yayınları için sosyal ağ sitelerinde sayfalar oluşturur, Örneğin Moshe Dayan, bölgedeki çeşitli konularda özgür bir arada yaşama alanı sağlayan diwaniyah süreli yayını (resmi olmayan bir konsey için Arapça bir sözcük) tartışmak için bir sosyal ağ sitesinde bir sayfa oluşturmuştur.

3. Özellikle Uluslararası Sahnede iyi Bir Akademik itibar.

Moşe Dayan Merkezi, 2004 yılında Konrad Adenauer Yahudi-Arap İşbirliği Programını kurarak dünya çapında çok sayıda kurum ve kuruluşla işbirliği içinde ilişkiler emiştir ve program ile Tel Aviv Üniversitesi arasında İsrail'deki Arap Politikası Programı'nın bir uzantısıdır. Konrad Adenauer programı, bilgi ve anlayışı derinleştirmeyi ve halka açık konferanslar, atölye çalışmaları ve Araştırma yoluyla İsrail'deki Arap-Yahudi ilişkilerini desteklemeyi amaçlamaktadır ve Merkez, Süleyman Demirel Türk Çalışmaları Programı kapsamında Türk ilişkilerini ve Türk-İsrail ilişkilerinin gelişimini de inceliyor.

4. Etkinliklerin Medyada Yer Alması Ve Medya İle İlişki.

Medyada yer Alan haberler hakkında görüş ve yorum yapmak için araştırmacılarının görüşü, İsrail'in Sesi Radyosu gibi talk-show ve radyo istasyonlarında yer almalarının yanı sıra Moşe Dayan Merkezi ve Ulusal Güvenlik Çalışmaları Enstitüsü'nün araştırmacı ve yönetim uzmanlarıyla olduğu gibi gazete ve dergilerde makaleler, çalışmalar ve haftalık köşe yazıları yazılmasıyla gösterilir.

5. Yasalar, Taslakları ve Araştırma Çalışmaları Hazırlanmaktadır.

Stratejik Araştırmalar Uluslararası Stratejik Araştırmalar ve Dışişleri Merkezi'nde önemli uluslararası bir yayında Filistin devleti kurma hakkında konuşmayı başardı. İsrail pek çok önde gelen ve etkili düşünce kuruluşuna sahip olmasına rağmen, bazı İsraili uzmanlar İsrail düşünce kuruluşlarının İsrail sisteminde politika oluşturma üzerinde çok az etki uygulayabileceğine inanıyor.

Örneğin, Moşe Dayan Center'ın direktörü ve kıdemli Araştırma görevlisi Eyal Zisser, İsrail düşünce kuruluşlarının gerçek etkisinin olmadığını iddia ediyor ve Bar-Ilan Üniversitesi'nde siyaset bilimi profesörü olan Efraim Inbar, "Düşünce kuruluşlarının etkisini değerlendirirken mütevazı olmalıyız." diyor. Öte yandan, Herzliya Disiplinlerarası Merkezi'ndeki Uluslararası İlişkiler Küresel Araştırma (GLORIA) Merkezi Direktörü Barry Rubin, İsrail Araştırma enstitülerinin diğer ülkelerden daha fazla siyasi etkiye sahip olduğunu savunuyor.

İsrail'de Düşünce Kuruluşları'nın Karşılaştığı Zorluklar ve Engeller

İsrail düşünce kuruluşlarının karşı karşıya olduğu pek çok sorun, bu merkezlerin gelişmesine engel olmaktadır. Bunlar arasında en önemlisi İsrail siyasi yapısının zayıf olmasıdır.

1. Finansman, İsrail enstitülerinin Amerikalı meslektaşlarıyla karşılaştırıldığı vakit etkisi sınırlıdır. Hayfa Üniversitesi Yahudi-Arap Merkezi Başkanı Faysal Aziza şunları söylemiştir:

: "Tabii ki sağlık, eğitim ve sosyal refah alanlarında politika yapıcılara fayda sağlayan bir düşünce kuruluşu ekibi kurmak tan mutluluk duy- arım, fakat henüz gerçekleşmede. İsrail düşünce kuruluşlarının büyük Mali bütçelerine rağmen, RANDCorporation (250 milyon dolar) veya Brookings Enstitüsü (61 milyon dolar) gibi Amerikalı meslektaşlarıyla Karşılaştırıldıkları da onların yanında, çok küçük kalır.

2. İsrail düşünce kuruluşlarına destek kültürünün olmaması. Bunun iki temel sebebi vardır:

Birincisi: Smith-Richardson Vakfı veya Ford Vakfı'nın kaynak- larına eşdeğer büyük İsrail kurumları yoktur. İkincisi ise: Finansman konusunda bir tartışma noktası olmasına rağmen, İsraililer Ameri- kalılar gibi düşünce kuruluşlarına bağış yapmaya alışıktır değildir.

3. Siyasi eğilimler: Üniversitelere bağlı İsrail araştırma kurum- ları, Amerikan meslektaşları gibi aşırı politik olma eğilimindedir.

4. Karar vericiler, güncelliğini yitirmiş akademik araştırmalarla ilgilenmiyorlar ve İsraili politik insanların uzun araştırmaları okumuy- orla vemaleleri derinlemesine okumaya zamanları yoktur.

5. İsrail hükümeti bağımsız Araştırma yapmaktan korkmuyor, ama vergi kanunu teşvik olmuyorve İsrail'de özel olan her şeyde devlet finansmanı söz konusu değildir.

6. İsrail düşünce kuruluşlarının Amerikan enstitülerinden daha az etkili olduğunu söylemek gerekir.Çünkü bu kuruluşlarla hükümet yetkilileri için iletişimkurulacak temel parti değildirler.

SONUÇ

İsrail'in bilimsel araştırma ile ilgilenmesi, devletin kurul- masından önce başlamış olup üniversite kurumları ve entelektüel merkezlerin kurulmasında etkileri görülmektedir.

- İsraili karar vericiler bilimsel ortamın evladlarıdır ve bu yüzden sık sık bilimsel araştırma merkezlerine, bilim adamlarına ve uzmanlara başvurarak devlete ilgi çekici görüş ve tavsiyeler almak- tadırlar. Bu nedenle, Düşünce, Bilimsel Araştırma ve Kamuoyu Yoklama Çalışmaları Merkezleri, İsraili karar vericinin politikalarında etkilidir.

- İsrail düşünce kuruluşları, İsraili karar vericilerin politikala- rında önemli bir rol oynamaktadır.

- İsrail düşünce kuruluşlarının rolleri, İsraili karar merciine sağladıkları programlarının ve entelektüel faaliyetlerin etkinliği ka- biliyeti ve kalitesi üzerinde etkilidir. Bu nedenle, İsrail düşünce kuru- luşlarının rolleri aşağıdaki rollere göre belirlenmektedir.

- İsrail düşünce kuruluşları tarafından sağlanan programlar ve etkinliklerin çeşitliliği uluslararası düzeyde özel bir akademik itibarın oluşmasına katkıda bulunmuştur.

- İsraili düşünce kuruluşlarının büyük büyük bütçelerine rağmen, Amerikanlı vatandaşlarına kıyasla, İsraili vatandaşların bu tür merkezlere bağışladıkları çok azdır.

- İsrail düşünce kuruluşunun karşı karşıya olduğu en önemli sorunlardan birisi, derinlemesine makaleleri okumak için yeterli zama- na sahip olmamasıdır.

KAYNAKÇA

- Abu Karim, Mansur. (2019). "İsrail'deki araştırma merkezleri: Karar vermeye etkilemede yeteneğini ve rolünü". Körfez Görüşleri Dergisi. Sayı: 139. S.139.
- Âmin, Mubarakıya. (2017). "İsrail Dış Politikasında Stratejik Karar Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü (2017-2011)". Yüksek Lisans Tezi. Cezayir.
- Arı, Tayyar.(1999). Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika. 3. Baskı. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Çamlıbel, Cansu. (2011). "Düşlüyor, Düşünüyor Ve Karar Aldırıyorlar". Hürriyet Pazar. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/dusluyor-dusunuyor-ve-karar-aldiriyorlar-17844234>
- Christopher, Hill. (2003). The Changing Politics of Foreign Policy. New York: Palgrave MacMillan.
- Dağ, Ahmet Emin. (2005). Uluslararası İlişkiler Ve Diplomasi Sözlüğü. 2. Baskı. İstanbul: Anka Yayınları.
- Efegil, Ertan. (2012). Dış Politika Ders Notları. Ankara: Nobel Yayınları.
- Gamal El Din, H. (2016). "The role of think tanks iniinfluencing policy-making inisrael". Magazine Contemporary Arab Affairs. Volume.9.S. 199.
- Hassan Ali, Kamal. (2006). "İsraili Düşünce Kuruluşları Ve İsrail Dokusundaki Rollerini". İsrail Davalar Dergisi. Sayı: 24. S. 53.
- Heywood, Andrew. (2011). Küresel siyaset. Ankara: Adres Yayınları.
- İbrahim, Amir. (2020). "Siyonist Varlığın Karar Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü". Kuveyt: Al-Hikma Araştırmalar, Çalışmalar ve Danışmanlık Merkezi. Sayı: 2. S. 2.

İsrail Bölgesel Dış Politika

Enstitüsü.<https://mitvim.org.il/%d7%90%d7%95%d7%93%d7%95%d7%aa/>. (Erişim Tarihi: 22. 10.2020).

Jamal al-Din, Heba. (2014). Düşünce kuruluşlarının İsrail'in Politika Yapma Sürecini Etkilemedeki Rolü. Mısır: Arap Araştırma ve çalışmalar Merkezi. Sayı: 12. S.4.

Jamal al-Din, Heba. (2015). Kamu Politikası Yapımında Düşünce Kuruluşlarının Rolü. (İsrail'in örnek çalışması). Baskı.1. (Yayınlanan Doktora Çalışması). Beyrut: Arap Birliği Araştırmaları Merkezi. S.41.

Karabulut, Bilal. (2010)." Dünyada Ve Türkiye'de Think Tank Kuruluşları: Karşılaştırmalı Bir Analiz". Akademik Bakış Dergisi. Sayı: 7. Cilt: 4. S 91.

Kaya Delen, Gülhan. (2010). "Türkiye'de Think-Tankler". <http://www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=579>

Keskin, Fatih. (2005)." Modern Demokrasilerde Yeni Politik Seçkinler: Think Tanker Ve Politikadaki Rollerini". Sosyo Ekonomi. No: 1. Ocak-Haziran. S4..

Maryan, Seyed. Ejazi, Ehsan. (2018). "The Impact of Israeli think tanks on Israil's foreign Policy (2006_2007)". Journal of World Sociopolitical Studies. Vol.2. No. 2. S. 274.

Naami, Saleh. (2019). "İsrail'deki Bir Araştırma Merkezi, İran'ı Bölgedeki Ajanlarına Karşı İşgal Ve Eylemler Tehdit Edilmesi Yönünde Çağrıda Bulunmak". <https://www.alaraby.co.uk/>. (Erişim Tarihi: 30.9.2020).

Rai Alyoum. (2020). Soruşturma: İsrail ve BAE arasındaki barış anlaşmasının - İran veya ile ilgisi var mıdır? <https://www.raialyoum.com/index.php/>. (Erişim Tarihi: 23. 10.2020).

Sma News. (2013). İsrail'in Hizbullah 'ın cephaneliğini vurma ve haritadan "tamamen kaldırma" planı. <https://samanews.ps/ar/post/178486/> (Erişim Tarihi: 23. 10.2020. (

Sönmezoğlu, Faruk. (2005). Uluslararası Politika Ve Dış Politika Analizi. 4. Baskısı. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Wallace William. (1974). "Establishing the Boundaries". James Barber ve Michael Smith (Ed.), The Nature of Foreign Policy: A Reader. Edinburgh: The Open University Press.

White, Brian. "Analyzing Foreign Policy: Problems and Approaches". Michael Clarke ve Brian White (Ed) Understanding Foreign Policy Systemsinde. Aldershot: Edward Elgar.

Zariç, Sami. (2012). "Türkiye'de Think Tank Kuruluşları Ve Karşılaştıkları Sorunlar". Akademik Bakış Dergisi. Sayı: 31. S 3.

